

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

FACTORS AFFECTING TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF THE STUDENTS OF EDUCATIONAL FACULTY IN BURAPHA UNIVERSITY

Received: November 4, 2019

Revised: November 30, 2019

Accepted: December 3, 2019

สถาพร พงษ์ติกุล^{1*}
Sataporn Pruettikul^{1*}

*Corresponding Author, E-mail: pruettikul@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ชั้นปีสุดท้ายในแต่ละสาขา สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 300 คน ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นตามสัดส่วนของนิสิตในแต่ละสาขาวิชา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .28-.63 , ค่าความเชื่อมั่น .88 และตอนที่ 2 สอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และ ปัจจัยด้านสังคม สื่อสารธารณะ โดยปัจจัยแต่ละด้านมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20-.77 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .84 - .94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบขั้นตอน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน โดยตัวแปรเชาว์อารมณ์ (S_EQ) และตัวแปรแรงจูงใจ (S_MO) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน โดยตัวแปรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (S_AT) และปัจจัยด้านครอบครัว โดยตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของผู้ปกครอง(S_DE) ร่วมกันส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต ได้ร้อยละ 67.90 ($R^2 = .679$) แสดงสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Z' = .44(Z_{S_EQ}) + .21(Z_{S_MO}) + .15(Z_{S_AT}) + .13(Z_{S_DE})$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were to investigate the factors affecting transformational leadership of the students of educational faculty in Burapha University. The samples were 300 students, they are studying on the highest of bachelor degree of Educational. Data were collected by the five point scale questionnaires, divided to 2 parts as, Part 1) about transformational leadership of students, There were item discriminate between .28-.63 and reliability was .88, and Part 2) about factors affecting transformational leadership of students, there were separated to 4 factors, Student factors, Family factors, Instruction factors, and Social and Public Media factors, there were the item power discriminate between .20-.77 and reliability were between .84 - .94. Data were analyzed by mean (X), Standard Deviation (SD), Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis .

The results found that,

1. The transformational leadership of the students of educational faculty in Burapha University, the overall and each aspect were at high level.

2. The student factors were emotional quotient variable (S_EQ) and motivation variable (S_MO), the instruction factors was teaching- learning activity variable (S_AT), and the family factor was democracy take care variable (S_DE) affecting transformational leadership of students of educational faculty with statistically significant.($p < .05$) . There could predict the transformational leadership of students of educational faculty at 67.90 % ($R^2 = .679$), and the equation of factors affecting the transformational leadership of students of educational faculty in Burapha University by standard score as followed,

$$Z' = .44(Z_{S_EQ}) + .21(Z_{S_MO}) + .15(Z_{S_AT}) + .13(Z_{S_DE})$$

Keywords: Transformational leadership, students of Educational Faculty, Burapha University

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมาก ยิ่งทั้งในด้านการดำรงอยู่ การพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ทุกองค์กรต้องพยายามหากลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบุคลากรให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่มีการนำมาใช้ในองค์กรมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร หรือผู้นำนอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นอย่างมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนแล้ว ยังแสดงออกถึงความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร ส่งผลให้ผู้ตามหรือบุคลากรในองค์กรยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และเกิดผลดีต่อองค์กรมากกว่าการใช้กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ ทั้งนี้การที่บุคคลสามารถแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นมีใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่

กำเนิดหรือที่เรียกว่า “พรสวรรค์” แต่เชื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้การปรับเปลี่ยนเจตคติและการฝึกฝน จนนำไปสู่การแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรในยุคปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์การทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรให้มีคุณภาพพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่มีประสิทธิผลขององค์การในอนาคต (Lawson, 2008) แต่อย่างไรก็ตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทยในรอบหลายปีที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถสนองตอบต่อความพึงพอใจของสังคมได้เท่าที่ควร พบว่าปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งเกิดจากการขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่อการดำเนินการเพื่อเตรียมบุคลากรให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา เน้นการให้ความสำคัญต่อการศึกษาเพื่ออนาคตและให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของคณาจารย์ (เมธี ฉายอรุณ, 2555) มิใช่เน้นการพัฒนาเฉพาะผู้ที่เข้าสู่ตำแหน่งเป็นผู้บริหารแล้วเท่านั้น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นับเป็นสถาบันหลักในภูมิภาคที่รับผิดชอบการผลิตบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาดังกล่าว จึงเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม/สื่อสาธารณะที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม สื่อสาธารณะ ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม สื่อสาธารณะ สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรตามและกำหนดปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัว รวม 11 ตัวแปร และแสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

1.1. ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาหรือตัวแปรตาม โดยใช้ตามแนวคิดของ Bass & Avolio (1994) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นชาวปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยสรุปแบ่งเป็นปัจจัยหลัก 4 ด้าน ดังนี้

- ปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 1) เซา์อารมณ์ ศึกษาตามแนวคิดของ Gardner (1993, pp.13-25) ซึ่งเป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และการตอบสนองต่อการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่นอย่างเหมาะสม และความสามารถในการรับรู้อารมณ์ แยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม และ 2) แรงจูงใจของผู้เรียน ศึกษาตามทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (1987)

- ปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และ 3) สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ ซึมซับ แนวคิด เจตคติและการแสดงพฤติกรรมของเยาวชน ตามแนวคิดของ Bandura (1986)

- ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างของคณาจารย์ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) หลักสูตรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อแนวคิดและการแสดงพฤติกรรมของนิสิต ได้ศึกษาตามแนวคิดของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2007) และ อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549, หน้า 79)

- ปัจจัยด้านสังคม สื่อสารธารณะ ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างของบุคคลในสังคม 2) วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) สื่อสารธารณะ ใช้การศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1986) และสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลหลายอย่างเกิดจากการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้แบบที่มีความนิยมชมชอบในสังคม ประกอบด้วยสภาพของชุมชนหรือสังคม และอิทธิพลตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ หรือผู้นำในชุมชนตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี และสื่อสารธารณะ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยเป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (ที่กำลังศึกษาชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวม 617 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (ชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้จำนวนประมาณ 20 เท่าของตัวแปรที่นำมาศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2552) รวมจำนวน 300 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้จำนวนนิสิตแต่ละสาขาวิชาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนหลัก ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 23 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .28 ถึง .63 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ปัจจัยด้านผู้เรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20 ถึง .77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94, ปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .21 ถึง .70 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84, ปัจจัยด้านการเรียนการสอน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .29 ถึง .65 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 และปัจจัยด้านสังคม สื่อสารธารณะ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .46 ถึง .76 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 69 ข้อ แบบสอบถามทั้ง 2 ตอน โดยแต่ละด้านกำหนด เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามในระดับน้อยที่สุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

2.1 ขอบหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึง คณาจารย์ผู้สอนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ผู้สอนและ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ คืบ จำนวน 279 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93

3. การแปลความหมายของคะแนน

เมื่อตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 77) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตในระดับน้อยที่สุด

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวแปร	n	Mean	SD	ระดับ	อันดับ
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (S_I)	279	3.93	0.58	มาก	3
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (S_C)	279	3.98	0.64	มาก	1
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (S_M)	279	3.86	0.64	มาก	4
ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (S_D)	279	3.93	0.57	มาก	2
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Led)	279	3.92	0.54	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (S_C), ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (S_D) , ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (S_I) และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (S_M) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1. การวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่นำมาศึกษา เพื่อเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการพยากรณ์ (Regression analysis) พบว่า ตัวแปรต้นได้ที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้ง 11 ตัวแปร มีการกระจายของข้อมูลปกติ ความเบ้ อยู่ระหว่าง $-.53$ ถึง $.13$ และความโด่งอยู่ระหว่าง $-.39$ ถึง $.37$, มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง $.31$ ถึง $.79$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และมีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง $.24 - .66$ (มากกว่า $.10$), มีค่า VIF อยู่ระหว่าง $1.52 - 4.14$ (น้อยกว่า 10) แสดงว่าตัวแปรสังเกตที่นำมาศึกษาทุกตัวแปรเป็นไปตามเกณฑ์ที่เหมาะสม ไม่เกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมพหุสามารถนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

2.2 ผลการทดสอบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามสมมติฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แหล่งข้อมูล	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	56.500	11	5.136	52.924**	.000
Residual	25.913	267	.097		
Total	82.413	278			

** $p < .01$, Dependent Variable: Led

จากตาราง ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสถิติที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามได้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยวิเคราะห์ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดและสร้างสมการทำนาย ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด

	R	R ²	b	Std.error	Beta
constant			.767	.134	
S_EQ	.788	.621	.390	.053	.443
S_EQ , S_MO	.807	.651	.187	.048	.211
S_EQ , S_MO, S_AT	.818	.669	.123	.040	.148
S_EQ , S_MO, S_AT, S_DE	.824	.679	.102	.036	.134

Predictors in the Model: (Constant), S_EQ, S_MO, S_AT, S_DE, Dependent Variable: Led

จากตาราง พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับของค่าอิทธิพล ดังนี้ ตัวแปรเซวาร์ อารมณ์(S_EQ) รองลงมาเป็นตัวแปรแรงจูงใจของผู้เรียน(S_MO) ตัวแปรกิจกรรมการเรียนการสอน(S_AT) และตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัว(S_DE)

จากผลการศึกษวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ร้อยละ 67.90 (R² = .679) และแสดงสมการพยากรณ์ในดังนี้ สมการคะแนนดิบ

$$Y' = .77 + .39(S_EQ) + .18(S_MO) + .12(S_AT) + .10(S_DE)$$

และสมการคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .44(Z_{S_EQ}) + .21(Z_{S_MO}) + .15(Z_{S_AT}) + .13(Z_{S_DE})$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกรายวิชาเน้นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะเชิงรุก (Active Learning) โดยมีการมอบหมายภาระงานเป็นกลุ่มให้ศึกษา ค้นคว้าและฝึกการนำเสนอเป็นทีม ทำให้นิสิตทุกคนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และการรับผิดชอบต่อส่วนรวมตลอดจนส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษา ดังจะเห็นว่าคณะศึกษาศาสตร์ ได้จัดโครงการอบรม

เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับบุคลากรทุกคนอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของคณะศึกษาศาสตร์ และกำหนดเป็นตัวชี้วัดหรือความคาดหวังของหลักสูตรการเรียนรู้ (Expected Learning Outcome) ในการประเมินคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ยังเป็นคณะที่เก่าแก่ มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่บุคลากรในวงการศึกษาทัวไป จึงส่งผลให้นิสิตมีความมุ่งมั่น เจตคติ และแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรนันทา คະเนนออก และชีพสมุน รังสยธร (2551) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน กนกวรรณ สมบุญ และคณะ (2559) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่ในระดับมาก และภารตี อนันต์นาวิ (2549) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตสตรี ระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ตัวแปรเซาว์อารมณ์ ตัวแปรแรงจูงใจ ตัวแปรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัว ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ ร้อยละ 67.90 โดยเรียงลำดับความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตจากมากไปน้อย ดังนี้

2.1 ตัวแปรเซาว์อารมณ์

จากผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรเซาว์อารมณ์ เป็นตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตสูงสุด โดยอธิบายความแปรปรวนได้ถึงร้อยละ 62.10 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เซาว์อารมณ์ เป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ทั้งของตนเองและคนอื่น ๆ ทำให้สามารถรักษาสัมพันธภาพให้อยู่ในระดับพอใจหรือมีการแสดงออกของพฤติกรรมต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของเพื่อร่วมงาน และสามารถรับรู้ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถสนองตอบต่อเป้าหมายของการทำงาน และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักดิ์ชัย จันทะแสง และกันตภณ ธรรมวัฒนา (2559) พบว่า เซาว์อารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ และฉินินทร์ รัตนโอฬาร (2553) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และจริยธรรมของนักศึกษามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ อีกทั้งบุคลิกภาพของนักศึกษา ยังส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา โดยส่งผ่านความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ตัวแปรแรงจูงใจของผู้เรียน

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า แรงจูงใจของผู้เรียนส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แรงจูงใจของบุคคลเป็นตัวขับเคลื่อนที่บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคล อันเกิดจากความต้องการหรือความปรารถนาที่จะพยายามดิ้นรน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ตาม แรงจูงใจอาจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในหรือภายนอกของบุคคล ตามทฤษฎีของ Mc Clelland (1987) สอดคล้องกับธัญธิดา เข็มหัก, รมิดา เขยชุ่ม

และ วัลัญญา วิศาลาภรณ์ (2555) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ด้านการวิเคราะห์ทางการแก้ปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ภาคภูมิ อิมสะอาด (2556) พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง สภาพชุมชน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สามารถพยากรณ์ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ตัวแปรกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) นิสิตมีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และมีการเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ที่สำคัญของนิสิตที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยน เจตคติ และพฤติกรรมการแสดงออกของนิสิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ยังเป็นการส่งเสริม สปีริตในการทำงาน เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานอยากทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าการทำงานเพื่อตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับลักษณะการทำงานของนิสิตในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ได้เสนอไว้ว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นผลจากการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติ และกระบวนการเรียนรู้ ผ่านใช้สื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้มากกว่าการเรียนรู้แบบอื่นๆ สอดคล้องกับกนกวรรณ สมบุญ และคณะ (2559) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมนักศึกษาและตำแหน่งในการทำกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกันมีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และธนินทร์ รัตนโอฬาร (2553) พบว่า ตัวแปรการ จัดการเรียนการสอน (INSPO) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนักศึกษาและนักศึกษาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 ตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัวส่งผลต่อภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐาน ในของสังคมที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดให้การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และค่านิยมในครอบครัวรวมทั้งการกลมเกลียว พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคม การอบรมเลี้ยงดูครอบครัวรวมถึงการ แนะนำสั่งสอนฝึกฝน ที่มุ่งให้เด็กประพฤติดีมีระเบียบวินัยรู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและการดูแล เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวแบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการที่หล่อหลอมพฤติกรรม เจตคติของบุคคล ต่อการใช้เหตุผล การตระหนักถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล สอดคล้องกับสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2547) พบว่า การเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการ พัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิต และ สุพัตตรา แก้ววิชิต (2548) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่ได้ รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับสุนันทา คะเนนออก และชีพสมุน รังสยาธร (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง และภาวะผู้นำของนิสิต มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำของนิสิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ตัวแปรเซาว์อารมณ์ และแรงจูงใจของนิสิต ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์หรือสถาบันการศึกษา ควรจัดการศึกษาที่เน้นกิจกรรมการพัฒนาเซาว์อารมณ์ และเสริมสร้างแรงจูงใจให้มากขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ตัวแปรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์หรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริม คณาจารย์ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตมากขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครอบครัวส่งผลต่อภาวะผู้นำของนิสิต ดังนั้นสถาบันควรมีแนวทางหรือโครงการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีความรู้เข้าใจในแนวทางการเลี้ยงดูเยาวชนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการกระตุ้นทางปัญญาของนิสิต

2. ควรศึกษาแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนิสิตที่มีประสิทธิผล และเหมาะสมกับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ สมบุญ และคณะ (2559) ในเอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ.ตรัง วิจัยประจำปี 2559 (1 เม.ย. 2559) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง หน้า 247- 254

ธัญธิดา เข็มทัก, รณิดา เขยชุม และวิญญา วิศาลาภรณ์. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 6(12), 25-30.

ธนินทร์ รัตน์โอฬาร. (2553). การพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2552). “ความสัมพันธ์ระหว่างสถิติกับการวิจัย” วารสารการวิจัยสักทอง, 15(1), 1-13.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ภาคภูมิ อิมสอาด. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตสาขาสหศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ภารดี อนันต์นาวิ (2549) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของนิสิตสตรีระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 17(2), 63-76.
- เมธี ฉายอรุณ (2555). *ภาวะผู้นำด้านการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์การอัจฉริยะ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนของผู้บริหารระดับคณะวิชา สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง และกันตภณ ธรรมวัฒนา. (2559). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ และการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. *วารสารปัญญาภิวัตน์*, 8 (ฉบับพิเศษ), 130-144.
- สุนันทา คะเนนอก และชีพสุมน รังสยารช. (2551) ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูจากครอบครัวความภาคภูมิใจในตนเอง และภาวะผู้นำของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์สาขาสังคมศาสตร์*, 29(1), 42-55.
- สุพัตตรา แก้ววิจิต. (2548). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*. (ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาลี. (2547). *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). *การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 104. สถาบันวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1994) Transformational Leadership and organizational culture The International Journal of Public Administration, 17(3-4). pp. 541-554.
- Glickman, C. D. and J.M. Ross-Gordon. (2007) Supervision and Supervision and Curriculum Development. 135-148. Instructional Leadership: A Developmental Approach. 7th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Gardner, H. (1993). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences* (10 anniversary ed.). New York, NY: Basic Books.
- Lawson, K. (2008). *Leadership Development Basic*. Nashville, TN, ASDTD Press.
- Mc Clelland, D.C. (1987). *Human motivation*. Cambridge: Cambridge University, Press.